

ע"פ 2083/20 - פלוני, פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייט

ע"פ 2083/20

ע"פ 2179/20

לפני:

כבוד הנשיאה א' חיות
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופטת י' וילנר

המערער בע"פ 2083/20: פלוני

המערער בע"פ 2179/20: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעורים על גזר הדין של בית המשפט המחוזי מרכז-
לוד מיום 4.2.2020 בת"פ 18-02-20927 שניתן על
ידי כבוד השופט ע' קובו

תאריך הישיבה: ט"ז בסיון התש"פ (8.6.2020)

בשם המערער בע"פ 2083/20: עו"ד ראפת נאשף

בשם המערער בע"פ 2179/20: עו"ד שי גבאי

בשם המשיבה: עו"ד יוסף קנפו

גב' טלי סמואל

בשם שירות המבחן לנוער:

מר אשרף קרעין

מתורגמן:

פסק-דין

השופט נ' סולברג:

1. ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 4.2.2020 בת"פ 20927-02-18 (השופט ע' קובו), בגדרו נגזר על המערערים עונש של 3 חודשי מאסר שירוצו בדרך של עבודות שירות, לצד עונשים נלווים. כמו כן, חויב כל אחד מהמערערים לשלם לקורבן העבירה פיצוי בסך של 20,000 ₪.

רקע ועיקרי כתב האישום המתוקן

2. במוקד כתב האישום המתוקן - שוד טרקטורון בשווי משוער של כ-72,000 ₪. המערערים, רכובים על טרקטורון ועל אופנוע, הגיעו לשטח פתוח, סמוך לכפר חב"ד, שם הבחינו במתלוננים רכובים על טרקטורון משלהם. המערערים קראו להם לעצור, והמתלוננים שעו לקריאתם. המערער בע"פ 2083/20 (להלן: המערער 1) התקרב לטרקטורון של המתלוננים, כיבה את המנוע, וניסה להוציא את המפתחות ממתג ההתנעה. לאחר חילופי דברים, דחף המערער 1 את אחד המתלוננים בפניו. בעקבות זאת, ניסו המתלוננים להימלט מן המקום, כאשר המערערים דולקים אחריהם בנסיעה מהירה. בשלב זה חבר למערערים אדם נוסף (להלן: האדם הנוסף), שהצטרף לטרקטורון שעליו רכב המערער בע"פ 2179/20 (להלן: המערער 2). השלושה המשיכו במרדף אחר המתלוננים, תוך שהם נכנסים לנתיב נסיעתם ומאלצים אותם לסטות ממנו. לאחר זמן מה, הצליחו המערערים והאדם הנוסף לחסום את דרכם של המתלוננים, ואלה נאלצו לעצור את הטרקטורון. אז, הוציא אחד המערערים את מפתחות הטרקטורון ממתג ההתנעה, והשליך אותם לעבר שיחים באזור. המתלונן 1, שנהג בטרקטורון, אסף את המפתחות משם, והכניסם לכיסו, אולם המערער 1 הגיח מאחוריו, משך אותו בקסדה והפילו ארצה. המערערים והאדם הנוסף קרעו את כיס מכנסו של המתלונן 1, ונטלו את המפתח לטרקטורון. משהושג המפתח נמלטו השלושה מן המקום עם השלל, לא לפני שהוסיפו חטא על פשע ושדדו גם את מכשיר הטלפון הסלולרי של המתלונן 1. בגין מעשים אלו, הואשמו המערערים בעבירת שוד, לפי סעיף 402(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, ועבירת נהיגה פזיזה ורשלנית, לפי סעיף 338(א)(1) לחוק העונשין.

3. ביום 20.2.2020 הודיעו באי כוחם של המערערים וב"כ המשיבה, כי הגיעו להסדר טיעון ללא הסכמה על עניין העונש, והמערערים הודו בעובדות כתב האישום המתוקן. כיוון שהמערערים היו קטינים במועד האירוע, קבע בית המשפט שהם ביצעו את העבירות המיוחסות להם, והורה כי סוגיית הרשעתם בדין תיבחן לאחר קבלת תסקיר מטעם שירות המבחן בעניינם.

עיקרי גזר הדין של בית המשפט המחוזי

4. בפתח גזר הדין עמד בית המשפט על עיקרי כתב האישום, ופנה לבחון את התסקירים שהוגשו מטעם שירות המבחן. לגבי שני המערערים תואר בתסקירים תהליך טיפול קבוצתי ופרטני שהוביל להכרה בחומרת העבירה, ללקיחת

עמוד 2

אחריות ולחרטה. בנסיבות אלו המליץ שירות המבחן שלא להרשיע את המערערים, ולהשית עליהם שירות לתועלת הציבור, לצד צו מבחן וחייב בפיצוי כספי למתלונן. אף על-פי כן, קבע בית המשפט כי באיזון בין שיקולי השיקום שביסוד המלצת שירות המבחן, לבין שיקולי גמול, הרתעה והגנה על הציבור – אין הצדקה להימנע מהרשעתם. בכלל זה, התייחס בית המשפט לחומרת העבירות, לעובדה שבוצעו בהיות המערערים "על סף בגרות", ולכך שהפגיעה העתידית בשיקומם עקב ההרשעה אינה ניכרת. מנגד צוין, כי הליכי השיקום והטיפול שאותם עברו המערערים "לא היו משמעותיים מאוד". נוכח האמור, החליט בית המשפט להרשיע את המערערים בדין.

5. לאחר מכן, ניגש בית המשפט לקבוע את עונשם של המערערים. צוין, כי על ענישתם של קטינים חלות הוראות חוקהנוער (שפיטה, ענישהודרכיטיפול), התשל"א-1971. יחד עם זאת, תחולתו של חוק הנוער אינה שוללת התחשבות בשיקולי הענישה כפי שעוגנו בתיקון 113 לחוק העונשין, התשל"ז-1977. ההתחשבות בשיקולים אלו נבחנת, בין היתר, לפי קרבתו של הקטין לגיל הבגרות; ככל שהיה קרוב יותר לגיל זה בעת ביצוע העבירה – כפי שהיו המערערים – מוצדק יותר להתחשב בשיקולים הכלליים המעוגנים בחוק העונשין. עוד התחשב בית המשפט בכך שלגבי האדם הנוסף, שבעת האירוע היה בגיר, והורשע בסיוע לעבירת השוד, הסכימו ב"כ הצדדים לעתור לעונש של ארבעה חודשי מאסר בפועל שירוצו בדרך של עבודות שירות. בהתחשב במכלול הנסיבות, גזר בית המשפט על כל אחד מהמערערים את העונשים הבאים: 3 חודשי מאסר בפועל שירוצו בדרך של עבודות שירות; 6 חודשי מאסר על תנאי, שיופעל אם יעברו עבירת רכוש או אלימות מסוג פשע בתוך שנתיים מיום גזר הדין; 3 חודשי מאסר על תנאי, שיופעל אם יעברו עבירת רכוש או אלימות מסוג עוון, במשך שנה מיום גזר הדין; חודשיים פסילה בפועל מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה; ו-6 חודשי פסילה על תנאי מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה, שתופעל אם יעברו עבירה של נהיגה פזיזה ורשלנית, או עבירה לפי התוספת הראשונה או השנייה לפקודת התעבורה. כמו כן, הטיל בית המשפט על המערערים צו מבחן למשך 12 חודשים, וחייב כל אחד מהם לשלם פיצוי בסך של 20,000 ₪ למתלונן 1.

מכאן הערעור שלפנינו.

עיקרי טענות הצדדים בערעור

6. טענותיהם של המערערים מופנות בעיקרן כלפי החלטתו של בית המשפט המחוזי לסטות מהמלצת שירות המבחן, להרשיעם בדין, ולגזור עליהם עונש מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות. המערערים גורסים, כי החלטה זו אינה מתיישבת עם ההלכה הפסוקה לפיה "בענינם של קטינים אל לו לבית המשפט לסטות מהמלצות שירות המבחן כאשר יש בנמצא אופק שיקומי, אלא מטעמים כבדי משקל" (ע"פ 49/09 מדינת ישראל נ' פלוני (8.3.2009)). עוד מלינים המערערים על קביעתו של בית המשפט, כי תהליך הטיפול והשיקום שעברו לא היה משמעותי. כל אחד מהם גורס, כי עבר כברת דרך, וכי התקדמותו בהליך הטיפול והאופק השיקומי הניכר בעניינו מצדיקים הימנעות מהרשעה ומהשתת עונש מאסר. שניהם גם עמדו על כך שהותרת ההרשעה על כנה עלולה לגרום להם נזק חמור, ולהשפיע על מאמציהם לשוב למוטב ולהשתלב בחברה.

7. עובר לדין בערעור, הובאו לעיונו תסקירים משלימים מטעם שירות המבחן, שבהם דווח על מצבם העדכני של המערערים. בעניינו של המערער 1, עמד שירות המבחן על השינוי שהתרחש ביחסו לעבירה מאז תחילת ההליך הפלילי, וציין שכיום הוא מבין את חומרת מעשיו ולוקח אחריות. לצד זאת צוין, כי הוא עדיין זקוק להמשך חיווי וטיפול במסגרת צו פיקוח, על מנת לחזק את בטחונו העצמי ולסייע לו ברכישת כלים להתמודדות עם מצבים בעייתיים. אשר למערער 2, צוין כי מאז שניתן גזר הדין הוא שולב בקבוצה טיפולית, אולם פעילותה הופסקה לאחר שני מפגשים עקב התפשטות

נגיף הקורונה. בשל מיעוט המפגשים, לא ניתן היה להעריך את מידת השתלבותו בקבוצה ואת יכולתו להפיק ממנה תועלת טיפולית. על כל פנים, גם בעניינו התרשם שירות המבחן, כי קיים צורך בהמשך קשר טיפולי, על מנת לסייע לו בהמשך התהליך וברכישת כלים להתמודדות במצבי דחק. בהתחשב בנסיבות, המליץ שירות המבחן על דחיית הדיון וההכרעה בערעורים לתקופה של ארבעה חודשים, לצורך המשך טיפול ועריכת תסקיר משלים נוסף.

8. בדיון שהתקיים לפנינו ביום 8.6.2020 חזרו באי כוחם של הצדדים על טענותיהם, תארו את התקדמותם של מרשיהם בהליך הטיפול, וביקשו לאמץ את המלצת שירות המבחן, לדחות את הדיון, ולתת להם הזדמנות לצעוד צעד נוסף בדרך השיקום. נציגת שירות המבחן עמדה על ההמלצה לדחות את הדיון, תוך שהתייחסה לכך שבשל התפשטות נגיף הקורונה לא התאפשר רצף טיפולי עד כה, וכעת הופחתו ההגבלות והשתפר המצב. מנגד טען ב"כ המשיבה, כי אין הצדקה להתערב בפסק הדין של בית המשפט המחוזי. בכלל זה ציין את חומרת המעשים, ועל העובדה שבמועד ביצוע העבירה היו המערערים קרובים עד מאד לבגרות. עוד הדגיש ב"כ המשיבה, כי דחיית הערעור לא תביא לפגיעה בשיקומם של המערערים, וכי ההליך הטיפולי ממילא יכול להמשיך גם לאחר הרשעתם, במסגרת צו המבחן.

דיון והכרעה

9. לאחר שעיינתי בגזר הדין של בית המשפט המחוזי, ונתתי דעתי על טענות ב"כ הצדדים מזה ומזה, אלו שבכתב ואלו שבעל-פה, באתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות. מושכלות יסוד הן, כי התערבותה של ערכאת הערעור בגזר דין שמורה למצבים חריגים שבהם נפלה טעות מהותית בהחלטת הערכאה הדיונית, או שהעונש שנגזר חורג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנהוגת (ע"פ 1242/97 גרינברג נ' מדינת ישראל (3.2.1998); ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל (29.1.2009)). העניין שלפנינו אינו בא בגדר אותם מצבים חריגים.

10. אינני מקבל את טענת המערערים, לפיה שגה בית המשפט המחוזי בכך שלא אימץ באופן מלא את המלצת שירות המבחן. אין לכחד, בענייניהם של קטינים, אכן יש לייחס משקל רב להמלצות הללו, בשים לב למרכזיותה של התכלית השיקומית. ברם, אין בכך כדי לכבול את שיקול הדעת של בית המשפט, שתפקידו לעיין ולבחון את ההמלצה לגופה, ולשקול את התכלית השיקומית לצד יתר תכליות הענישה (ע"פ 7781/12 פלוני' מדינת ישראל, פסקה 51 (25.06.2013); ע"פ 2280/13 פלוני' מדינת ישראל, פסקה 14 (19.08.2013)).

11. אשר לסוגיית אי-ההרשעה, אמנם עניינם של קטינים נבחן באופן מקל לעומת עניינם של בגירים, אולם "אין אנו מקבלים את ההנחה הכללית להרחבה או שאשרמז דובר בקטינים נקודת המוצא צריכה להיות טיפול ללא הרשעה" (רע"פ 5228/00 פלוני' מדינת ישראל (18.06.2001)). יש לבחון כל מקרה לגופו; לעמוד על טיב המעשים וחומרתם, על נסיבותיו האישיות של הקטין, על היקף תהליך השיקום שעבר עד גזר הדין, ועל השפעתה הצפויה של ההרשעה על המשכו.

12. בנדון דידן, עיון בתסקירי שירות המבחן, אינו מלמד על טעם המצדיק את אי-ההרשעה, בהתחשב במכלול הנסיבות. אמנם, יש לברך על התהליך שעברו המערערים ביחסם לעבירה, ועל לקיחת האחריות מצדם. דא עקא, אין מדובר בתהליך עמוק ומשמעותי, אשר מצדיק כשלעצמו את אי-הרשעתם בדיון. זאת ועוד, ובכך עיקר – מהתסקיר לא עולה חשש מכך שהרשעת המערערים תגרום נזק לשיקומם או תפגע באופן משמעותי בעתידם. טענות המערערים בעניין הזה – נטענו בעלמא. המערער 2 טען אמנם, כי הרשעתו עלולה לפגוע בשאיפותיו להתמקצע בתחום הסייעות,

אולם לא הוצגה כל תשתית קונקרטית לתמיכה בטענה זו. אשר להמשך תהליך השיקום, כפי שציין ב"כ המשיבה - ניתן יהיה להמשיכו במסגרת צו המבחן. בנסיבות אלו, לא מצאתי טעם בדחיית הדיון בארבעה חודשים נוספים, כפי שהמליץ שירות המבחן בתסקיר המשלים. לא תצמח תועלת בהותרת ההליך כשהוא תלוי ועומד, בהתחשב בתקופת העונש הקצרה שהושתה על המערערים, ובכך שממילא ימשיכו את הקשר עם שירות המבחן במסגרת צו המבחן.

13. העונש שהושת על המערערים - 3 חודשי מאסר בפועל שירוצו בדרך של עבודות שירות - מקל עמהם באופן משמעותי, בהתחשב בחומרת המעשים. הוא משקף התחשבות משמעותית בקטנותם, בתהליך השיקום שעברו, ברצונם להמשיך בו. ריצוי העונש בדרך של עבודות שירות, של ענישה בקהילה, אף טומן בחובו היבט שיקומי-חינוכי עצמאי (ראו למשל: הוועדה הציבורית לבחינת מדיניות הענישה והטיפול בעבריינים דין וחשבון, עמ' 61 (2015)).

14. סוף דבר - סבורני כי לא נפל פגם בפסק דינו של בית המשפט המחוזי.

אציע אפוא לחברותי לדחות את הערעור.

ש ו פ ט

הנשיאה א' חיות:

אני מסכימה.

ה נ ש י א ה

השופטת י' וילנר:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

לפיכך הוחלט כאמור בפסק הדין של השופט נעם סולברג.

הממונה על עבודות השירות מתבקש להודיע בתוך 14 ימים, מועד מתאים לתחילת ביצוע עבודות השירות.

ניתן היום, כ"דבסיוןהתש"פ (16.6.2020).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ה נ ש י א ה
